

Лариса Матвійчук,

кандидат наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: l.matvijchuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>

Scopus Author ID: 58117186100

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО В РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

У статті зроблено спробу визначити формування системи соціокультурних практик, спрямованих на популяризацію історико-культурних фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського в сучасному інформаційно-комунікаційному просторі, виявлення основних тенденцій цих практик, відображення в цифровому світі. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського проводить значну соціокультурну роботу з унікальними різнотиповими та політематичними історико-культурними фондами найбільшої наукової бібліотеки України як об'єкта національного культурного надбання. Специфіка історико-культурної спадщини ХІ–ХХІ ст. як ретроспективного та сучасного культурного потенціалу з усіх сфер історичного розвитку України визначається існуванням у єдиному просторі наукового й культурного потенціалу, а також подальшого розвитку культурної пам'яті держави. Саме завдяки соціокультурній діяльності бібліотека виступає культурно-цивілізаційним феноменом, що володіє універсальною компетенцією щодо всіх досягнень культури та цивілізації.

Ключові слова: Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, історико-культурна спадщина бібліотек, система соціокультурних практик наукової бібліотеки, цифрова репрезентація джерел.

Актуальність дослідження визначається роллю національних наукових бібліотек, що володіють потужною історико-культурною

спадщиною українського та інших народів, які проживали поряд на українських землях упродовж минулих століть; постійно перебуває в центрі уваги науковців. Актуальність посилюється інноваційними процесами в розвитку цифрового суспільства й соціокультурної сфери України, новими викликами воєнного сьогодення, що потребує спеціальної уваги до цього питання та розв'язання проблеми активізації вивчення, аналізу й запровадження до наукового обігу історико-культурної спадщини, що формує та зміцнює історичну пам'ять українського соціуму, яка зазнала істотних деформацій і вкрай негативних впливів. Досвід НБУВ може стати в нагоді для розвитку соціокультурної діяльності не лише наукових, а й публічних бібліотек різного походження.

Мета статті – визначення системи соціокультурних практик, спрямованих на популяризацію історико-культурних фондів НБУВ у сучасному інформаційно-комунікаційному просторі, виявлення основних тенденцій цих практик функціонування в цифровому просторі соціокультурного сегмента. У праці не розглядається широке коло питань науково-дослідної, науково-інформаційної, інформаційно-аналітичної роботи НБУВ, яка є предметом окремого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття соціокультурної діяльності (далі – СКД) розглядається в теоретичних культурологічних і бібліотекознавчих працях про публічні та масові бібліотеки, аналізуються нові підходи щодо організації соціокультурної діяльності, зокрема в працях Ю. Новальської [1], Г. Пристай [2], Т. Спіріної [3], які виокремлюють її гуманістичний, культурологічний і комунікативний характер. Інформаційний складник соціокультурної трансформації українського суспільства розкрито в працях О. Онищенко, В. Горового, В. Попика [4]. Актуальність функціонування бібліотеки як соціокультурного центру підкреслюють С. Кравченко та І. Цуріна [5]. Крім того, вони досліджують передовий досвід бібліотекарів України й зарубіжжя.

Соціокультурну діяльність, змістовність наповнення фондів бібліотек висвітлено в працях Л. Лупіки [6], оскільки сучасна бібліотека є адаптивною, багатофункціональною, відкритою культурно-цивілізаційною інституцією, підпорядкованою глобальній

меті – оптимальному культурно-інформаційному забезпеченню життєдіяльності суспільства в цілому та кожного користувача окремо. Характер соціокультурних заходів, особливості методик і підходів до їх організації в контексті стратегії бібліотечного розвитку розкрито в дослідженнях Н. Федорченко [7].

Про соціокультурну діяльність наукових бібліотек, зокрема НБУВ і ЛННБ, основні функції, напрями, затребуваність, важливість для користувачів ідеться в працях О. Матвійчук [8]; Л. Бутко, Д. Василенко, В. Саранча досліджують діяльність бібліотек в умовах цифровізації [9]; Т. Гранчак пише про політику пам'яті в діяльності бібліотек [10], О. Воскобойнікова-Гузєва – про соціальне партнерство як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України [11].

Питання соціокомунікаційної роботи наукових бібліотек розглядають у своїх працях, зокрема, Н. Захарова [12], Т. Коваль, Л. Матвійчук, І. Прокошина [13], О. Онищенко [14], Т. Серeda [15], О. Бублик [16, 17, 18], Г. Булахова [19]. У праці Т. Коваль, І. Прокошиної, Л. Матвійчук також ідеться про бібліотеки, у яких істотною ознакою соціокультурної роботи є «органічне поєднання наукових та культурних заходів» [13]. Інформація про конкретні події та факти ЛННБ, учені якої також розробляють ці проблеми, міститься в працях О. Греськів [20], Н. Зубко [21], Н. Кулеші [22], Г. Мельник-Хохи [23], В. Мудрохи [24] та ін.

Певний інтерес становлять методичні матеріали проведення різних заходів і напрямів, що дають змогу вдосконалювати їх проведення, зокрема екскурсій для різних категорій відвідувачів, наприклад О. Бойко [25], А. Левченко [26] та ін.

Останнім часом у період російсько-української війни посилюється аспект використання інформації для культурних продуктів, які допомагають впоратися з активним протистоянням російській агресії [27]. Воєнний стан також впливає на зміст діяльності бібліотек, про що йдеться в працях В. Мудрохи [24], О. Натарова [28], Н. Аксьонової [29] та ін.

Безпосередньо питання трансформації бібліотек ставиться уже понад 20 років у різних аспектах – національних і регіональних [30]. У 2005 р. опубліковано довідник із соціокультурної діяльності публічних бібліотек [5], але й на сьогодні питання не втрачає своєї

актуальності [4, с. 6–7], оскільки бібліотека існує в інформаційному середовищі, яке постійно розвивається [31].

Сутнісні аспекти реалізації соціокультурної функції наукових бібліотек окремо розглядаються в працях учених. Так, О. Онищенко наголошував, що «сутнісне призначення бібліотек, особливо наукових, – поширення знань, вченості, корисної інформації, культури, духовності», а для наукової бібліотеки головним є не дозвілля, а науково-освітня, науково-інформаційна складова, необхідно мати на увазі «образ бібліотеки як Будинку Знань (не просто сховища!), Фабрики Думки, Центру синтезу і передавання всім бажаючим науково- і соціально значущої інформації» [14]. Будь-яка бібліотека має пам'ятати про публічні функції популяризації знань про історико-культурну спадщину, що акумулювали у своїх фондах, заповнювати достовірними даними соціокультурний простір держави – особливо в період воєнного стану. Учені НБУВ також розробляють теоретико-методологічні питання формування цілісного соціокультурного простору України, які мають у перспективі впливати на розвиток консолідаційних стратегій і розширення соціокультурних практик у відкритому інформаційному просторі України [32].

Виклад основного матеріалу дослідження. НБУВ є академічною науково-дослідною установою Національної академії наук України, поєднуючи функції науково-дослідної, науково-інформаційної, інформаційно-аналітичної та бібліотечної установи. Як національна установа НБУВ збирає, зберігає та надає доступ до джерел культурної спадщини українського й інших народів; як універсальна книгозбірня покликана зберігати національну та культурну спадщину світу: рукописні й друковані книжкові та періодичні видання, картографічні й архівні документи, твори образотворчого та музичного мистецтва, нотні видання, аудіо, фотодокументи, хронологічні, тематичні, історичні колекції й бібліотечні зібрання; формує фонди цифрових ресурсів тощо. Книгозбірня є потужним соціокультурним центром, що виконує надважливі завдання, пов'язані насамперед зі збереженням історико-культурної спадщини українського та інших народів і її використанням в Україні та глобальній мережі, де Україна стала органічним сегментом розвитку культурно-інформаційного

простору. Увага приділяється популяризації унікальних фондів, відбувається сприяння науково-дослідній діяльності користувачів.

Важливе значення для сучасного розвитку СКД мали такі фактори, як незалежність України і її демократизація, інформатизація суспільства, які змінюють форми й зміст соціокультурної діяльності наукових бібліотек, що отримують роль культурного чинника розвитку соціокультурного середовища та формування національного менталітету з поширенням науково обґрунтованого культурологічного знання, доведенням важливості усвідомлення історичної тяглості культури, максимальною повнотою висвітлення найбільш вагомих явищ історичного минулого й сучасного розвитку культурних процесів та унікальних і масових фактів культури [13, с. 17].

Враховуючи усталену думку в культурології, якою оперує Вікіпедія, «культура – це сукупність досягнень людства; усе багатство матеріальних і духовних цінностей; інтегральний образ, що об'єднує науку, освіту, літературу, мистецтво, мораль, уклад життя при визначальній ролі світогляду» [33]. Таке визначення поняття «культура» ставить національну наукову бібліотеку як соціальний інститут у центр культурних комунікацій, оскільки за складом фондів і функцій закладено зв'язок з усіма соціальними сферами суспільства.

О. Матвійчук розглядала бібліотеки як поліфункціональні заклади та зазначала, що їх повноцінний розвиток як соціокультурного феномена визначається багатством напрямів діяльності, тому роль бібліотеки як соціокультурного інституту служить предметом широких дискусій серед бібліотекознавців, істориків, педагогів, а в останні десятиліття до того ж культурологів і філософів. Вона наголошувала, що «соціокультурна діяльність бібліотек – це цілеспрямована і спеціально організована книгозбірнею, як соціальним інститутом, система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до свідомості різних соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних

зібраннях на різних носіях, організації різних виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, політиками та ін.» [8, с. 160]. Однак треба мати на увазі, що частиною СКД є також вироблення нових культурних продуктів і їх поширення через глобальну мережу (що стало можливим в умовах цифровізації суспільства), причому переважно електронних ресурсів, що були вже народженими в цифровій формі, зокрема це творчі тематичні онлайн-виставки, цифрові колекції, презентації, художні онлайн-продукти, інтегровані цифрові ресурси тощо.

В. Добровольська розглядає соціокомунікаційний простір культури як «складну динамічну систему, яка здійснює не лише кумуляцію і поширення, а й продукування культурного продукту, і складається з трьох основних складових – інфраструктурної, змістової та суб'єктної. Системність виявляється, зокрема, у ключовому факторі – синергії, тобто набутті нових характеристик, властивостей і функцій, порівняно з простою сукупністю об'єктів. В інфраструктурній складовій чільне місце посідають інституції, що реалізують комунікаційні процеси (музеї, бібліотеки, архіви, виставки, театри, кінотеатри, концертні зали тощо); засоби масової комунікації: преса, радіо, телебачення, відео та комп'ютерна мережа; технічні засоби й канали комунікацій, що забезпечують реалізацію комунікаційного процесу. Змістова складова містить насамперед інформацію і знання, які є базовими для ефективного функціонування сучасного й перспективного соціокомунікаційного простору культури» [34, с. 59–60].

Бібліотеки активно створюють культурні продукти, які розглянуто в колективних працях НБУВ, зокрема «Бібліотечні портали знань» (2022) [35], «Цифрові бібліотечно-інформаційні ресурси у розбудові наукового сегмента національного інформаційного простору» [36].

Кожний заклад культури відіграє свою роль у цьому процесі. Але є деякі особливості в діяльності центрів накопичення документальної спадщини і їхніх функціях, викликані історичними обставинами створення та розвитку. Такою особливістю великої національної бібліотеки з універсальними фондами та розвинутою внутрішньою структурою є те, що вона включає фонди не лише

бібліотечного профілю, а й таких, що належать сукупній документальній і музейній спадщині, що є об'єктом комплектування архівів та музеїв [37], але в межах своєї компетенції, як, наприклад, НБУВ і ЛННБ.

Національна бібліотека України сама по собі є надзвичайно складною системою, яка за складом документів, структурою та функціями складалася впродовж усього розвитку історії культури [38]. Тому соціокультурна діяльність таких бібліотек представлена багатоаспектними практиками, які постійно розвиваються і виходять за звичні поняття популяризації фондів та участі в культурному житті країни, але основною функцією комунікаційного процесу є робота у сфері популяризації багатомільйонних фондів унікальної книжкової, рукописної та архівної спадщини, періодики, цінних видань тощо. Такі бібліотеки також реалізують функції поповнення інформаційного простору культури в національній і глобальній мережах, що надає можливості підсилення синергії консолідованої культурної спадщини.

Для повного уявлення про різновидові аспекти діяльності щодо популяризації фондів НБУВ можна ознайомитися з останніми колективними монографіями інститутів і відділів, які володіють історико-культурними фондами, де розглядаються ці питання та наводяться статистичні відомості про напрями, види, форми, теми. Усі підрозділи НБУВ є часткою цієї системи та беруть участь у цій діяльності: науково-дослідні інститути (Інститут рукопису, Інститут книгознавства, Інститут бібліотекознавства, Фонд президентів України) та їхні підрозділи.

Доцільно навести деякі приклади. Інститут бібліотекознавства організовує загальну популяризаційну діяльність у певних відділах відповідно до багатьох загальнодержавних проєктів щодо відзначення пам'ятних дат, заходів культури й науки, координує підготовку комплексних виставок. Це розкривається в розділі колективної монографії авторства Н. Захарової з історії розвитку Інституту бібліотекознавства за роки незалежності [39, с. 174–186]. Основною відмінністю цих заходів є не лише тематичні виставки, презентації, інтерв'ю, екскурсії та лекції, а й розвиток інноваційної форми соціокультурної діяльності – проведення комплексних

і багатопланових науково-інформаційних заходів, які включають творчі зустрічі з видатними діячами українського національного руху; відкриття книжково-ілюстративних виставок, наприклад «Помаранчева революція – Євромайдан», фотовиставки «Від Майдану до Майдану...» (понад 100 документальних авторських робіт членів Національної спілки фотохудожників України) [39, с. 174–186], до Дня Соборності України – «Україна у борні» (персональна виставка М. Євтушенка, члена НСХУ), «Воїни світла – герої Майдану» (виставка документів, фотографій з архівів членів Національної спілки фотохудожників України); ряду книжково-інформаційних виставок: «Дипломатія України: презентація держави, історія, традиції, сучасність і перспективи...», «Конституція України, Основний Закон України», до Дня Гідності та Свободи – великі фотовиставки «Дипломатія України: презентація держави, історія, традиції, сучасність і перспективи...», «Українська мрія – Єдність, Свобода і Незалежність», «Земля нескорених» та ін. Певне місце займає воєнна проблематика Києва, яка сьогодні присутня майже в кожній книжковій державній і мистецькій виставці, наприклад тематичний розділ у постійній виставці Фонду президентів України. Запрошуються лектори на теми: історія міста, архітектури, містобудування, історія культури, музеїв і бібліотек. Експозиційні комплекси виставок і заходів склалися з окремих виставок: книжкової виставки з різних зібрань бібліотеки; нотних та образотворчих видань; видань, унікальних плакатів різних часів тощо. З останніх – фотовиставка «На білому світі столиць є чимало, а Київ на світі один...» (2024); з нагоди 90-річчя відновлення столичного статусу Києва та 530-річчя від часу надання Магдебурзького права Києву (2024), «Архітектура Києва (кінець XIX – початок XX ст.)».

Широку популярність мають серії книжкових виставок з розвитку культури, науки, політики. Лише за 2024 р. було підготовлено виставки: «Видатні діячі світової політики: Вінстон Черчилль (1874–1965), британський політичний та державний діяч, військовик, історик, художник, письменник», «Емануїл Кант», «Франц Кафка: людина свого і нашого часу» та ін. У серії «Видатні українці» відбулися круглі столи на теми: «Київські філологічні школи і Володимир Перетц (до 190-річчя від дня народження)», «Лев

Володимирович Писаржевський (1874–1938) – український учений, хімік, публіцист, педагог»; «Тарас Григорович Шевченко (1814–1861)», «Творчість Лесі Українки у бібліографічних джерелах», «Павло Архипович Загребельний (1924–2009), український письменник» тощо.

Велика увага приділяється розкриттю складу та змісту унікальних фондів, існують постійні експозиції у відділах Інституту рукопису й Інституту книгознавства з історії книжкової культури та книги, готуються тематичні і видові виставки шедеврів з історії видавничої справи, зокрема «Супрасльське кириличне друкарство: ремесло та мистецтво», «Шедеври світової поліграфії – видання колекції Ельзевірів», «Мистецтво румунської стародрукованої книги», «Давнє українське гражданське книговидавання». Різні підрозділи проводили виїзні виставки, надавали рідкісні книги для представлення на всеукраїнських заходах. Зокрема, це виставка «Врятовані, збережені, повернуті» (до 10-річчя від дня утворення Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України), яка демонструвалася в приміщенні меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.». Організовувалися презентації нових видань, зокрема перевидання Біблії – першого повного українського перекладу Святого Письма, зробленого П. Кулішем, І. Пулюєм, І. Нечуєм-Левицьким. Важливою подією в культурному житті стала презентація публікації Пересопницького Євангелія XVI ст., «Архієрейського Службника і Требника Івана Боярського 1632 року» у Софійському соборі в Національному заповіднику «Софія Київська» (оригінал Службника зберігається в ІР НБУВ як Службник і Требник митрополита Петра Могили) та наукового каталогу Д. Фоменко, І. Цинковської, Г. Юхимця «Мідні гравірувальні дошки українських друкарень XVII–XIX ст.». Значною подією стала участь НБУВ у V Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» (2015), де було представлено видання В. Мойсієнка «Лікарство на оспалий умисл чоловічий», Н. Яковенко «У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоанікія Галятовського», С. Шумила «Преподобний Паїсій Величковський “Повість про святий собор” та маловідомі листи» та ін.

Інноваційною формою соціокультурної діяльності стало проведення комплексних соціокультурних та науково-інформаційних заходів, пов'язаних із знаменними датами, зокрема «Пам'ятки історії». Проблеми розвитку української державності на сучасному етапі». Серед доповідачів були відомі вчені, музейники, бібліотекарі, архівісти; проводилися екскурсії, виставки, лекції. Прикладом комплексного заходу є святкування пам'яті Т. Шевченка. З 2014 р., який було проголошено ЮНЕСКО Роком Т. Шевченка, і до сьогодні щорічно в НБУВ проводяться тематичні заходи, зокрема виставки з фондів НБУВ – до святкування дня народження великого українського поета та художника книжково-ілюстративна виставка «Великому Кобзареві присвячується» (плакати з фондів відділу образотворчих мистецтв НБУВ); фотовиставка за сприяння Фонду фотомистецтва України «Свою Україну любіть... за неї Господа моліть», «Твори Тараса Шевченка слов'янськими мовами», «Виставка українського книжкового знаку», «Тарас Шевченко: видання та переклади в Австрії», «Видання Т. Г. Шевченка у відділі стародруків та рідкісних видань НБУВ», «Прометей українського народу». На порталі НБУВ до ювілею видатного українця було розміщено колекцію «Т. Г. Шевченко», представлену інформаційними блоками – новини, електронні виставки, електронна колекція, бібліографічна база даних. На основі баз даних «Бібліографія творів Т. Г. Шевченка мовою оригіналу» та «Бібліографія перекладів творів Т. Г. Шевченка різними мовами» підготовлено видання «Тарас Григорович Шевченко: бібліографія видань творів», організовано презентацію фотоальбому «Шевченкіана Олександра Саєнка» та демонстрацію фільмів заслуженого журналіста України Б. Гривачевського, видання В. Нечепи, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, «Джерела українського музичного мистецтва». Урочисто проводилися Дні слов'янської писемності та слов'янських культур, які супроводжувалися виставками, концертами, зустрічами.

У приміщенні НБУВ проводився Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, який у прямому ефірі вели Громадське радіо та Суспільне телебачення; сюжети в новинному випуску подали канали «1+1» (випуск ТСН), «24», «ТРК Україна», «112 Україна»,

інформаційні агенції «Укрінформ», УНІАН, сайт «Український репортер» (2020).

Основна ознака наукових і науково-інформаційних заходів – їх комплексність, що дає можливість усебічно й глибоко проаналізувати проблему, організовуючи проведення заходів з точки зору системного підходу, використати максимальну кількість наукових та інших джерел, що диференційовано змінюються залежно від тематики. Вони висвітлюють питання підтримки людей з інвалідністю. Це – виставки художніх творів осіб з обмеженими фізичними можливостями: «Чарівний батик» Н. Збіковської, «Квіти душі» О. Донської; культурно-мистецька акція з нагоди свята Івана Купала; круглий стіл «Проблеми соціально-культурної реабілітації інвалідів»; тематична виставка друкованих видань з фонду Народної академії творчості інвалідів.

Круглий стіл «Український костюм у часі й просторі» супроводжувався виставками малюнків і художніх творів українського костюма. До відзначення «Року української книги» було проведено Всеукраїнську наукову конференцію «Рік книги і століття знань» (спільно з видавництвами «Наукова думка», «Академперіодика», «Основи», а також з Асоціацією бібліотек України, Українською асоціацією видавців та книгорозповсюджувачів).

НБУВ підтверджує статус національної і водночас залишається великою науково-дослідною установою. У заходах, організованих і проведених у бібліотеці, брали участь різні інституції, зокрема Верховна Рада України, Головне архівне управління України, Міністерство культури та туризму (нині – Міністерство культури та інформаційної політики), Міністерство охорони навколишнього природного середовища (нині – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів). До Дня науки в рамках Фестивалю науки відбувся День відкритих дверей, експонувалися книжкові виставки з фондів НБУВ; відбулася презентація проєкту «Науково-інформаційний портал НБУВ: стан та перспективи розвитку»; прочитано лекцію на тему: «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – головний науково-інформаційний центр країни».

Важливою складовою в культурно-просвітницькій роботі НБУВ була діяльність різних структурних підрозділів. Зокрема, у відділі

образотворчих мистецтв було підготовлено 12 тематичних виставок із циклу «Шедеври образотворчого мистецтва в музеях світу», на сайт бібліотеки виставлено електронну версію наукового каталогу О. Донець «Радянський лубок», постійно організовуються «музичні вітальні», де виступають відомі музиканти, проходять практику студенти історико-теоретичного факультету Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Мала значний інтерес виставка автографів видатних музикантів з фонду відділу. Вебсторінку «Нотні видання з фондів НБУВ» було підготовлено декількома мовами. На основі англійського варіанта створено компакт-диск “Catalog of the Music in the Vernadsky National Library of Ukraine (The history of a musical of Ukraine)”, що включає електронний варіант видань та інформацію про авторів і два каталоги.

Співробітники Фонду президентів України (директор – В. Удовик) оновлюють постійну музейну експозицію читального залу; підготували тематичну книжкову виставку «Авторські видання президентів України» та художню виставку із зібрання ФПУ НБУВ під назвою «Київ – столий град Володимира і Ярослава»; експозицію з фонду образотворчих мистецтв, що періодично оновлюється. Інформація про проведені заходи регулярно публікується на сайті «Новини НБУВ», які за змістом і формою виконують функцію електронного літопису. З метою підвищення ефективності використання й забезпечення доступу до документів, що зберігаються в бібліотечних, архівних і музейних фондах, створено єдину інформаційну бібліотечну систему «Бібліотека-XXI».

Розвивається соціальне партнерство із закладами культури та творчими спілками, тривають налагоджені контакти з творчими спілками України, готуються персональні художні виставки творів живопису й декоративно-вжиткового мистецтва, на яких експонуються роботи професійних і самодіяльних митців, з Національною спілкою фотохудожників України, Київською міською асоціацією майстрів народної творчості та ремесел «Творчість», Національною спілкою художників України та ін. У бібліотеці експонувалися численні виставки професійних і самодіяльних митців. Проведено персональні виставки живопису К. Романенко «Червоними і чорними нитками...», Л. Шустерман «Чарівний світ вишивки»; А. Ткаченко

«Цінність людського життя», В. Мусієнка «Малюю світ, який люблю безмежно...», Т. Фокіної «Пейзажі рідного краю». Останніми стали виставки (2024) живопису Ю. Базавлука, члена Національної спілки художників України, художніх робіт викладачів та студентів Архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури (КНУБА). Цей напрям культурно-просвітницької діяльності виконує не тільки просвітницьку, а й психологічну функцію.

На всесвітні катастрофи також звертається увага. Так, за сприяння Посольства США в Україні було організовано фотовиставку «Заголовки історії: світова преса про трагедію 11 вересня 2001 року», фотовиставка «Чорнобиль не має минулого часу» до 30-річчя аварії на Чорнобильській АЕС (роботи членів НСХ України О. Лепетуна, І. Літичевської, Є. Шваба); персональна фотовиставка заслуженого артиста України, фотохудожника О. Дудки «Дивлюсь я на небо...»; персональна фотовиставка О. Мамотова «Заради майбутнього» (до Дня захисника України); фотовиставка «Вірменська спадщина» з нагоди 400-річчя вірменського книгодрукування в Україні (2016); Київський весняний вернісаж.

Активно відбуваються культурно-мистецькі заходи, на яких виступили народний ансамбль «Роксоланія» Київського національного університету ім. Т. Шевченка, інструментально-хореографічний ансамбль «Галата» Асоціації культури ім. Мевляни (Туреччина); запрошуються народні колективи. Про заходи і виставки, організовані в НБУВ, систематично повідомлялося через засоби масової інформації (телебачення, радіо, преса). Результатом плідної співпраці із журналістами стали численні публікації та оголошення про культурні події в бібліотеці, які побачили світ на сторінках газет.

Іншим важливим напрямом інформаційної діяльності НБУВ, популяризації багатих універсальних фондів є екскурсійна робота. Для читачів, гостей, студентів, аспірантів і співробітників бібліотеки щороку проводяться оглядові та навчальні екскурсії, що значно розширює загальні знання про головну бібліотеку України, її діяльність, підвищує імідж НБУВ. Щорічно проводиться понад 200 екскурсій – як оглядових по головному корпусу НБУВ, так і тих,

що знайомлять з експозиціями певних структурних підрозділів, відділів НБУВ – Фонду президентів України, Інституту рукопису, Інституту книгознавства та ін. Наприклад, у відділі стародруків та рідкісних видань під час екскурсій читачів знайомлять з історією світової книги; в Інституті рукопису – з історією писемності та колекціями інших народів, зокрема греків, поляків, турків, татар та ін. Важливе значення в соціокультурній діяльності такої великої установи, як НБУВ, має бібліотечна реклама. Було налагоджено й підвищено рівень підготовки рекламно-інформаційної продукції, зокрема афіш, запрошень, пресрелізів, каталогів. З використанням сучасних технологій стали оформлювати книжкові виставки. Нового змісту організація культурно-просвітницької роботи набула завдяки впровадженню новітніх технологій, зокрема можливостей використання локальної мережі НБУВ, ресурсів інтернету. Це дало змогу підрозділам бібліотеки активно публікувати презентації книжкових виставок, електронні колекції документів, інформацію про різні заходи в розділі «Новини» на вебсайті бібліотеки. Креативні підходи до соціокультурної діяльності відбито в напрямі «Електронний літопис як форма історії Бібліотеки» – реклама в соціальних мережах (фейсбук). Останніми роками зростає роль соціальних мереж («Х», «Інстаграм», «Тумблер», «Гугл +», «Телеграм» та ін.). У зв'язку зі змінами законодавства України щодо інформаційної політики в НБУВ було створено пресслужбу (2013) [40]. Серед основних завдань служби – забезпечення конституційного права громадян на інформацію й доступу до неї; підготовка інформаційних матеріалів про діяльність НБУВ і забезпечення їх оприлюднення в друкованих та електронних засобах масової інформації, інтернет-порталах; анонсування запланованих у НБУВ заходів, взаємодія зі ЗМІ. Серед успішних проєктів треба відзначити програму «Прогулянки містом» на каналі «Київ» – телеподорож до найбільшої духовної скарбниці нашої країни Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Пресслужба НБУВ організовувала свою діяльність як комунікатор між бібліотекою та суспільством, а також сприяла оптимальній взаємодії наукової установи з різними категоріями користувачів, популяризації її діяльності в ЗМІ. У межах взаємодії зі ЗМІ було організовано ряд інтерв'ю на вітчизняних

телеканалах – «Інтер», 5 канал, ICTV, «24», «Україна», «Київ», «Україна», в інформагентстві Укрінформ та ін. Успішним проєктом є офіційне представництво в мережі «Фейсбук» – офіційна сторінка НБУВ, сторінки окремих підрозділів, які здійснюють комунікацію з окремими цільовими групами користувачів.

Поєднання традиційних форм і методів – завдяки використанню сучасних технічних засобів – значно підсилює реалізацію функції соціально-культурної діяльності Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [39, с. 160–198]. Інститут біографічних досліджень [41], Інститут архівознавства проводять широку популяризацію наукової спадщини НАН України, що зберігається в документах інститутів [42]. Інститут інформаційних технологій [32] безпосередньо реалізує функції підготовленого науковцями НБУВ в аспектах технічного забезпечення залучення до культурного обігу цифрових колекцій культурної спадщини, організовує сайти, портали, дає можливість розкрити повною мірою ресурси спадщини за допомогою сучасних електронних засобів. Окремий фонд сформовано в складі Фонду президентів України (далі – ФПУ).

Для загального уявлення про велику соціокультурну роботу, тісно пов'язану з розробленням унікальних фондів і наданням їх у суспільне користування, можна посилатися на опублікований ресурс Інституту рукопису НБУВ [43], який організує та проводить велику популяризаційну діяльність, бере участь у міжнародних культурних проєктах і заходах. У монографічному розділі «Популяризація наукових знань, соціокультурна та видавнича діяльність, обслуговування читачів» (О. Степченко, А. Сукало) і додатках ідеться про такі проєкти та заходи: виставки, презентації, лекції, зустрічі, зйомки документальних і художніх фільмів, екскурсії (оглядові, тематичні), інтерв'ю, престури, публічні лекції-презентації для студентів ЗВО тощо [43, с. 303–476].

Інститут книгознавства володіє цінними колекціями в п'яти розділах з фондів меморіальної спадщини [44], організовує постійні та тимчасові експозиції з цінних і рідкісних книжок й історичних колекцій, музичної, образотворчої та іншої літератури, про які було згадано вище. Окремі науково-дослідні відділи й структури, зокрема Служба інформаційно-аналітичного забезпечення та Національна

юридична бібліотека, орієнтовано на популяризацію наукової та інформаційно-аналітичної продукції.

Бібліотечні підрозділи – пресознавства, національної бібліографії, технологій електронного науково-інформаційного обслуговування та ін. – виконують завдання комплектування, обліку, зберігання, збереження спеціалізованих і загальнодержавного універсального фондів, у тому числі фонду історико-культурної спадщини України та світу.

Унікальним є на сьогодні досвід СКД, що проводить Фонд президентів України, який було засновано як структурний підрозділ Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського згідно з Указом Президента України від 5 квітня 1996 р. № 244 (244/96). Тому матеріали з проблематики інституту президентства формуються, зберігаються та досліджуються саме в НБУВ, яка є визнаним національним і міжнародним соціокультурним та інформаційним центром, що додатково підвищує іміджевий статус цього інституту.

Бібліотечно-музейно-архівна колекція ФПУ має значну історико-культурологічну функцію [45]. Об'єктами значного інтересу з боку відвідувачів фонду зазвичай є колекція подарунків, як від керівників іноземних держав, так і від громадян України та багатьох інших держав, – книги, твори образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва, сувеніри, листівки тощо, отримані від усіх президентів України впродовж їх перебування на найвищій посаді держави.

ФПУ розгортає значну виставкову, екскурсійну та презентаційну діяльність, фонд вирізняється відсутністю цілеспрямованого комплектування, різножанровістю музейних предметів, постійною оновленістю й необхідністю постійної роботи з текстами [24]. Президентську колекцію фонду представлено музейними, книжковими та архівними експонатами, що мають значний культурологічний інтерес для оцінювання не лише характеру міжнародних і внутрішньополітичних відносин, а й найкращих зразків культури свого часу, що акумульована в подарунках президентам, ментальних уявлень дарувальників різних верств населення України щодо поваги та цінності президентської влади в людей, які пов'язані із закріпленими у свідомості сподіваннями, традиціями, нормами, звичаями різних держав та безпосередньо України [46]. Усе разом

має історико-культурне та джерелознавче значення для соціального висвітлення особистості президента як національного символу держави, її політичної культури, у тому числі міжкультурного спілкування, сприяє розвитку філософії й соціології духовної культури [47]. Особливою увагою користується постійно діюча музейна колекція, яка продовжує щорічно поповнюватися новими експонатами, що відображають історичний час України через президентську владу. Виставку відвідує багато вітчизняних і зарубіжних користувачів різних вікових категорій, значна кількість закордонних користувачів цікавиться електронними ресурсами ФПУ [24]. Подарунки президентам є окремим культурологічним об'єктом, який несе в собі навантаження національної пам'яті, але представляє сучасну культуру в значному символічному аспекті президентської влади.

Виставки користуються великою популярністю в школярів, студентів, журналістів, співробітників різноманітних установ і підприємств [24]; передбачається розвиток специфічних форм екскурсій, таких як онлайн-екскурсії та екскурсії для дітей, школярів і дорослих з особливими потребами, а також підготовка тематичних роликів, екскурсій та виставок на замовлення тощо.

Розвивається велика міжнародна діяльність, яка активізувалася під час війни. Як член Конференції європейських національних бібліотекарів, Консорціуму європейських наукових бібліотек, ІФЛА НБУВ бере участь у міжнародному книгообміні, численних міжнародних культурних подіях, виставках, проєктах, які розкривають її діяльність в усіх напрямках соціокомунікаційної та наукової роботи, що висвітлюється у відповідних розділах монографій авторства Т. Арсеєнко, С. Мирончука, Л. Дем'янюк [48].

Висновки. НБУВ проводить значну соціокультурну роботу з унікальними різнотиповими та політематичними історико-культурними фондами найбільшої наукової бібліотеки України як об'єкта національного культурного надбання. Соціокультурні практики таких бібліотек складаються із цілісної широкої взаємопов'язаної системи заходів, спрямованих на дослідження, збереження та популяризацію культурної спадщини як ретроспективного й сучасного культурного потенціалу з усіх сфер історичного розвитку України, визначаються існуванням у єдиному просторі

наукового та культурного потенціалу, подальшого розвитку культурної пам'яті держави, стають невичерпним джерелом для ментального розвитку людини й укріплення духовного стану українського суспільства, можливості спротиву негативним впливам і пропагандистському тиску з боку агресорів, а також для формування й збереження історичної пам'яті.

Основними функціями бібліотек як установ культури у сфері соціокультурної діяльності є інформаційні, просвітницькі, пізнавальні, культурно-виховні, розважальні тощо. Проте наукові бібліотеки, особливо національні та універсальні за змістом, які ведуть велику науково-дослідну роботу як у розробленні фондів, так і засобів обслуговування сучасної науки, у тому числі таких, що є науковими бібліотечними центрами з національним статусом, мають свої особливості. Публічні та масові бібліотеки виробляють свої соціокультурні заходи, форми, методи бібліотечно-інформаційного обслуговування різних категорій читачів, надають відкритий простір для освіти, спілкування, дозвілля, читання та неформального спілкування. У наукових бібліотеках присутня орієнтація на наукову аудиторію, основну увагу приділяють науковим методам формування продукту культури СКД. Завдяки СКД бібліотека виступає культурно-цивілізаційним феноменом, що володіє універсальною компетенцією щодо всіх досягнень культури та цивілізації.

Соціокультурні практики наукових національних бібліотек складаються із цілісної взаємопов'язаної системи напрямів: виставкових (тематичні експозиції актуальних джерел для формування національної та історичної пам'яті, а також тяглості й перспективи духовного зміцнення сучасного суспільства); презентаційних (концентрація уваги на видавничому продукті бібліотеки та продуктах учених, що розробляють теми історико-культурних фондів, презентації видань наших колег як безпосередньо в приміщеннях бібліотеки, так і на онлайн-ресурсах цифрової спадщини); культурно-просвітницьких (підготовка та участь у загальнодержавних заходах просвітницького характеру в контексті бібліотечної діяльності – фестивалі, форуми, свята тощо); науково-просвітницьких (участь у пропаганді нових знань, у лекційній діяль-

ності; екскурсійно-бібліотечних (бібліотека як об'єкт культурної спадщини, розкриття її історії, різних аспектів діяльності; екскурсії, що ознайомлюють з музейно-архівно-бібліотечною діяльністю, відвідування бібліотечних фондів у різних відділах, де зберігаються раритети та цінні колекції); соціокомунікаційних (реалізація соціокультурної комунікаційної функції НБУВ як загальнокультурного центру держави, надання доступу для проведення спільних актуальних заходів установам культури, науки, дипломатичним службам, профільним міжнародним організаціям, які перебувають у договірних відносинах або постійному зв'язку з НБУВ тощо).

Окремим можна вважати науково-інформаційний напрям – інформування про важливі публікації та події в діяльності споріднених установ, що обмінюються інформаційним потенціалом історико-культурної спадщини. Інноваційним є зародження й розвиток комплексних соціокультурних і науково-інформаційних заходів.

Конкретні форми і видозміни залежать від загального інформування про бібліотечні фонди як об'єкт культури для виконання спеціальних запитів від різних установ, громадських організацій та окремих соціальних груп населення щодо підготовки інформації більш поглибленого характеру, для задоволення особистих інтересів або використання в освіті, роботі.

Список бібліографічних посилань

1. Новальська Ю. Соціально-комунікативна функція бібліотек для дітей як культурно-дозвіллевих центрів. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 32. С. 110–117.
2. Пристай Г. І. Формування культурно-мистецького середовища в бібліотеці (на матеріалі Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. № 2. С. 10–15.
3. Спіріна Т. П., Безносюк О. О., Дубич К. В. До проблеми формування соціокультурних цінностей особистості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : наук. зб. Умань, 2007. Вип. 21. С. 161–167.
4. Інформаційна складова соціокультурної трансформації україн-

ського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. Київ, 2012. 254 с.

5. Соціокультурна діяльність: Публічні бібліотеки / упоряд. С. Кравченко, І. Цуріна. Київ, 2005. 67 с.

6. Лупіка Л. Сучасні бібліотеки – відкритий простір для освіти, спілкування і дозвілля. *Бібл. форум України*. 2015. № 2. С. 27–28.

7. Федорченко Н. Соціокультурна діяльність Богуславської ЦРБ. *Бібл. планета*. 2018. № 1. С. 23–25.

8. Матвійчук О. Є. Бібліотека як соціокультурний інститут: освітньо-виховна місія. *Вісн. Нац. авіац. ун-ту. Серія «Філософія. Культурологія»*. 2010. № 2. С. 155–160.

9. Бутко Л. В., Василенко Д. П., Саранча В. І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 19–26.

10. Гранчак Т. Ю. Участь бібліотек у реалізації політики пам'яті: теоретичні і прикладні аспекти. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук*. 2020. № 5. С. 10–28. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205727>

11. Воскобойнікова-Гузєва О. Соціальне партнерство як чинник розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України. *Бібл. вісн*. 2014. № 4. С. 3–7.

12. Захарова Н. Академическая библиотека – центр духовной культуры государства. *Библиотеки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития* : науч.-практ. и теорет. сб. Киев, 2018. Вып. 16. С. 175–181.

13. Коваль Т., Матвійчук Л., Прокошина І. Основні тенденції та концептуальні засади розвитку соціокультурної діяльності наукової бібліотеки. *Бібл. вісн*. 2023. № 3. С. 17–35. <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>

14. Онищенко О. Адаптація бібліотек до «життя в цифрі». *Бібл. вісн*. 2020. № 1 (255). С. 3–8.

15. Середа Т. Актуальні аспекти соціокультурної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Підвищення ефективності діяльності бібл.-інформ. комплексу в умовах цифровізації* : наук.-метод. зб. Київ, 2022. С. 201–211.

16. Бублик О. Г. Досвід популяризації читання в українських

наукових бібліотеках у контексті соціокультурної діяльності. *Альм. науки*. 2018. № 4/2 (13). С. 4–10.

17. Бублик О. Г. Завдання соціокультурної діяльності наукової бібліотеки у законодавчих актах щодо розвитку духовних цінностей. *Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 лист. 2018 р.). Київ, 2018. С. 18–22.

18. Бублик О. Г. Наукова бібліотека як лекційний майданчик. *Бібліотека. Книга. Наука* : матеріали наук. семінару (Київ, 24–25 квіт. 2018 р.). Київ, 2018. Вип. 1. С. 60–62.

19. Булахова Г. І. Перспективи використання інструментарію соціальних медіа для просування бібліотечних продуктів і послуг. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2019. Вип. 55. С. 80–91.

20. Греськів О. О. Стратегія соціокультурної діяльності наукової бібліотеки: на прикладі Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 верес. 2015 р., Львів). 2015. С. 79–85.

21. Зубко Н. Репрезентація художньої літератури кінця XIX – початку XX ст. у виданнях Наукового товариства імені Шевченка (за матеріалами цифрової колекції Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника). *Бібл. вісн.* 2024. № 1 (273). С. 54–63. <https://doi.org/10.15407/bv2024.01.054>

22. Кулеша Н. До історіографії українського пресознавства: «Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст.» (т. 1–7). *Укр. інформ. простір*. 2023. Ч. 12. С. 196–211.

23. Мельник-Хоха Г., Мудроха В. Електронна інфраструктура Львівської Національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Бібл. вісн.* 2023. № 2. С. 7–17.

24. Мудроха В. Особливості соціокультурної діяльності ЛННБ України ім. В. Стефаника у часі воєнного стану. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір* : матеріали міжнар. наук. конф. (8–10 жовт. 2024 р.) : у 2 т. 2024. Т. 1. С. 142–148.

25. Бойко О. Г. Екскурсійна діяльність Фонду Президентів

України: нові виклики. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2021. Вип. 61. С. 337–348.

26. Левченко А. С. Розвиток сучасних напрямів екскурсійної діяльності: екскурсія-квест. *Сталий розвиток міст* : матеріали XII Всеукр. студент. наук.-техн. конф. (84-та студент. наук.-техн. конф. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) (23–25 квіт. 2019 р., Харків).

27. Мирончук А., Арсеєнко Т. Цифровізація культурної спадщини – невід’ємна складова діяльності бібліотек в умовах глобальних викликів і загроз. *Аркасівські читання: історичні та краєзнавчі дослідження: виклики та перспективи* : матеріали XII і XIII Міжнар. наук. конф. (20 трав. 2022 р.; 26–27 трав. 2023 р.). Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2023. С. 142–145.

28. Натаров О. Популяризація науки в умовах війни: роль наукових бібліотек. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали міжнар. наук. конф. (3–5 жовт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 389–393. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004726> (дата звернення: 21.05.2024).

29. Аксьонова Н. Бібліотерапія як напрям діяльності бібліотек в умовах російсько-української війни. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Вип. 64. С. 107–119.

30. Башун О. В. Трансформація універсальної бібліотеки як культурно-інформаційного центру регіону : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2001. 18 с.

31. Натаров О. Інформаційно-аналітичні продукти бібліотек як засіб популяризації української науки. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2019. Вип. 53. С. 119–144.

32. Формування цілісного соціокультурного простору України як складова консолідаційних національних стратегій : монографія / О. С. Онищенко [та ін.]. Київ, 2022. 224 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004207> (дата звернення: 16.07.2024).

33. Культура. *Вікіпедія* : вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Культура> (дата звернення: 16.08.2024).

34. Добровольська В. В. Інформаційно-документаційне забезпечення розвитку соціокомунікаційного простору культури в Україні :

[монографія] / М-во культури, молоді та спорту України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2020. 395 с.

35. Бібліотечні портали знань : монографія / Т. Ю. Власова, О. І. Вощенко, С. В. Галицька, С. С. Гарагуля та ін. Київ, 2022. 378 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004512> (дата звернення: 12.08.2024).

36. Цифрові бібліотечно-інформаційні ресурси у розбудові наукового сегмента національного інформаційного простору / Л. Дубровіна, К. Лобузін, С. Гарагуля, Л. Коновал та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2021. 420 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004171> (дата звернення: 12.09.2024).

37. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки та музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібл. вісн.* 2017. № 1. С. 3–10.

38. Дубровіна Л. А. Центри збереження і розвитку інформаційного документного ресурсу національної пам'яті. *Технології розвитку і захисту нац. інформ. простору.* Київ, 2015. С. 198–282.

39. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020) : [монографія] / О. М. Василенко, Т. М. Коваль, Т. Л. Кулаковська та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; відп. ред. Василенко О. М. ; наук. ред. Клименко О. З. Київ, 2022. 507 с.

40. Поперечная Л. Пресс-служба НБУВ – инструмент конструктивного взаимодействия библиотеки и СМИ. *Библиотеки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития.* 2017. Вып. 15. С. 23–32.

41. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності (2000–2019) : монографія / В. І. Попик, І. Д. Войченко, Т. В. Добко, С. С. Кіраль та ін. ; відп. ред. В. І. Попик. Київ, 2019. 252 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004516> (дата звернення: 02.09.2024).

42. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: формування та дослідження Архівного фонду

Національної академії наук України (2000–2020) : монографія / відп. ред. О. С. Онищенко ; авт. кол.: Г. В. Індиченко, Л. О. Матвійчук, К. Є. Новохатський, Л. М. Яременко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2021. 350 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004199> s (дата звернення: 08.09.2024).

43. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: формування фонду, науково-дослідницька та науково-інформаційна діяльність, створення електронного ресурсу (2000–2021) : колективна монографія / авт. кол.: Т. О. Батанова, О. П. Бодак, О. М. Гальченко та ін. / відп. ред. Л. А. Дубровіна. Київ, 2021. 516 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004198.pdf (дата звернення: 12.09.2024).

44. Історико-культурні фонди Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дослідження, організація доступу та створення електронного ресурсу (2000–2020) : монографія / відп. ред. Г. І. Ковальчук. Київ, 2021. 616 с.

45. Фонд Президентів України. *Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського* : вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/48> (дата звернення: 12.09.2024).

46. Дари послів та інші експонати. *Національна академія наук. Повідомлення НАН України* : вебсайт. 2023. 9.08. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=10392> (дата звернення: 12.10.2024).

47. Удовик В. М. Бібліотечно-музейно-архівна колекція Фонду Президентів України в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського: історико-культурологічний аспект / В. М. Удовик, Л. О. Матвійчук. *Рукописна та книжк. спадщина України*. 2024. № 2. С. 186–199. <https://doi.org/10.15407/rksu.33.186>

48. Demianiuk L. V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: Library diplomacy and building international relations during the crisis time. *Magazin Bibliologic*. 2023. No. 3-4. Pp. 73-78. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10781701>

References

1. Novalska, Yu. (2011). Sotsialno-komunikatyvna funktsiia bibliotek dlia ditei yak kulturno-dozvillievykh tsestriv [Socio-communicative function of libraries for children as cultural and leisure centers]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 32, 110-117 [in Ukrainian].
2. Prystai, H. I. (2014). Formuvannia kulturno-mystetskoho seredovyscha v bibliotetsi (na materiali Oblasnoi universalnoi naukovoï biblioteky im. I. Franka) [Formation of cultural and artistic environment in the library (case of the Ivan Franko Regional Universal Scientific Library)]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 10-15 [in Ukrainian].
3. Spirina, T. P., Beznosiuk, O. O., Dubych, K. V. (2007). Do problemy formuvannia sotsiokulturnykh tsinnosti osobystosti [Toward the problem of forming personal socio-cultural values]. *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly – Psychological and Pedagogical Problems of Rural Schools*, 21, 161-167 [in Ukrainian].
4. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. et al. (2012). Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva [The informational component of the sociocultural transformation of Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Kravchenko, S., Tsurina, I. (2005). Sotsiokulturna diialnist: Publichni biblioteky [Socio-cultural activities: Public libraries]. Kyiv: Natsionalna parlamentska biblioteka Ukrainy [in Ukrainian].
6. Lupika, L. (2015). Suchasni biblioteky – vidkrytyi prostir dlia osvity, spilkuвання i dozvillia [Modern libraries are an open space for education, communication and leisure]. *Bibliotechnyi forum Ukrainy – Library Forum of Ukraine*, 2, 27-28 [in Ukrainian].
7. Fedorchenko, N. (2018). Sotsiokulturna diialnist Bohuslavskoi TsRB [Socio-cultural activities of the Boguslav Central Republican Library]. *Bibliotechna Planeta – Library Planet*, 1, 23-25 [in Ukrainian].
8. Matviichuk, O. Ye. (2010). Biblioteka yak sotsiokulturnyi instytut: osvithno-vykhovna misiia [Library as a socio-cultural institution: educational mission]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*.

Seriia "Filosofia. Kulturolohiia" – Bulletin of the National Aviation University. Series "Philosophy. Culturology", 2, 155-160 [in Ukrainian].

9. Butko, L. V., Vasylenko, D. P., Sarancha, V. I. (2022). Sotsiokulturna diialnist biblioteki v umovakh yii tsyfrovizatsii [Sociocultural activity of the library in the conditions of its digitalization]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology, 1, 19-26 [in Ukrainian].*

10. Hranchak, T. Yu. (2020). Uchast bibliotek u realizatsii polityky pamiaty: teoretychni i prykladni aspekty [Libraries participation in the implementation of the politics of memory: theoretical and applied aspects]. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal of Library and Information Science, 5, 10-28 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205727>*

11. Voskoboinikova-Huzieva, O. (2014). Sotsialne partnerstvo yak chynnyk rozvytku bibliotechno-informatsiinoi sfery Ukrainy [Social partnership as a factor of development of library and information sphere of Ukraine]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal, 4, 3-7 [in Ukrainian].*

12. Zakharova, N. (2018). Akademicheskaiia biblioteka – tsentr dukhovnoi kultury hosudarstva [Academic library – the center of state spiritual culture]. *Biblioteki natsionalnykh akademii nauk: problemy funktsionirovaniia, tendentsii razvitiia – Libraries of National Academies of Sciences: Problems of Functioning, Trends of Development, 16, 175-181. Kiev [in Russian].*

13. Koval, T., Matviichuk, L., Prokoshyna, I. (2023). Osnovni tendentsii ta kontseptualni zasady pozvytku sotsiokulturnoi diialnosti naukovoii biblioteki [The main trends and conceptual foundations of scientific library socio-cultural activities]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal, 3, 17-35 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>*

14. Onyshchenko, O. (2020). Adaptatsiia bibliotek do "zhyttia v tsyfri" [Libraries' adaptation to "digital life"]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal, 1(255), 3-8 [in Ukrainian].*

15. Sereda, T. (2022). Aktualni aspekty sotsiokulturnoi diialnosti Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Actual aspects of socio-cultural activity of Vernadsky National Library of Ukraine]. *Pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti bibliotechno-informatsiinoho*

kompleksu v umovakh tsyvrovizatsii – Increasing the Efficiency of the Library and Information Complex in the context of Digitalization. (pp. 201-211). Kyiv [in Ukrainian].

16. Bublyk, O. H. (2018). Dosvid populiaryzatsii chytannia v ukraïnskykh naukovykh bibliotekakh u konteksti sotsiokulturnoi diïalnosti [Ukrainian scientific libraries' popularization of reading experience in the context of socio-cultural activities]. *Almanakh nauky – Almanac of Science*, 4/2(13), 4-10 [in Ukrainian].

17. Bublyk, O. H. (2018). Zavdannia sotsiokulturnoi diïalnosti naukovoï biblioteky u zakonodavchykh aktakh shchodo rozvytku dukhovnykh tsinnosti [The task of socio-cultural activity of a scientific library in legislative acts on the development of spiritual values]. *Library. Science. Communication: 100 th Anniversary of Vernadsky National Library of Ukraine. Proceedings of the International Scientific Conference, 6-8 November 2018* (pp. 18-22). Kyiv [in Ukrainian].

18. Bublyk, O. H. (2018). Naukova biblioteka yak lektsiinyi maidanchyk [Scientific library as a lecture platform]. *A scientific library as a lecture platform. Library. Book. Science. Proceedings of the scientific seminar, 24-25 April, 2018* (Issue 1, pp. 60-62). Kyiv [in Ukrainian].

19. Bulakhova, H. I. (2019). Perspektyvy vykorystannia instrumentariiu sotsialnykh media dlia prosuvannia bibliotechnykh produktiv i posluh [Prospects for using social media tools to promote library products and services]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 55, 80-91. Kyiv [in Ukrainian].

20. Hreskiv, O. O. (2015). Stratehiia sotsiokulturnoi diïalnosti naukovoï biblioteky: na prykladi Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka [Strategy of scientific library socio-cultural activity on the example of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv]. *Modern problems of library activity in the information society. Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference, 10-11 September 2015* (pp. 79-85). Lviv [in Ukrainian].

21. Zubko, N. (2024). Reprezentatsiia khudozhnoi literatury kintsia XIX – pochatku XX st. u vydanniakh Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka (za materialamy tsyfrovoi kolektsii Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka) [Representation

of fiction of the late 19th – early 20th centuries in the publications of Shevchenko scientific society (based on the digital collection of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv). *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, 1(273), 54-63 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/bv2024.01.054>

22. Kulesha, N. (2023). Do istoriohrafii ukrainskoho presoznavstva: “Ukrainska presa v Ukraini ta sviti XIX–XX st.” (t. 1–7) [To the historiography of Ukrainian press studies: “The Ukrainian press in Ukraine and the world in the nineteenth and twentieth centuries” (vols. 1-7)]. *Ukrainskyi informatsiinyi prostir – Ukrainian Information Space*, 12, 196-211 [in Ukrainian].

23. Melnyk-Khokha, G., Mudrokha, V. (2023). Elektronna infrastruktura Lvivskoi Natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka [Electronic infrastructure of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, 2, 7-17 [in Ukrainian].

24. Mudrokha, V. (2024), Osoblyvosti sotsiokulturnoi diialnosti LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka u chasi voiennoho stanu [Features of socio-cultural activity Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv during martial law]. *Library. Science. Communication. Integration into the international library space. Proceedings of the International Scientific Conference, 8-10 October 2024* (Vol. 1, pp. 142-148). Kyiv [in Ukrainian].

25. Boiko, O. H. (2021). Ekskursiina diialnist Fondu Prezydentiv Ukrainy: novi vyklyky [Tour Activity in the Fund of the Presidents of Ukraine: New Challenges]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 61, 337-348. Kyiv [in Ukrainian].

26. Levchenko, A. S. (2019). Rozvytok suchasnykh napriamiv ekskursiinoi diialnosti: ekskursiia-kvest [Development of modern directions in tour activity: excursion-quest]. *Cities sustainable development. Proceedings of the XII All-Ukrainian Student Scientific and Technical Conference (84 th Student Scientific and Technical Conference of the KhNUOG named after O. M. Beketov), 23-25 April 2019*. Kharkiv [in Ukrainian].

27. Myronchuk, A., Arseienko T. (2023). Tsyfrovizatsiia kulturnoi

spadshchyny – nevidiemna skladova diialnosti bibliotek v umovakh hlobalnykh vyklykiv i zahroz [Digitalization of cultural heritage is an integral part of libraries' activities in the context of global challenges and threats]. *Arkasivski readings: historical and local history research: challenges and prospects. Proceedings of the XII and XIII International Scientific Conference, 20 May 2022; 26-27 May 2023* (pp. 142-145). Mykolaiv: MNU im. V. O. Sukhomlynskoho [in Ukrainian].

28. Natarov, O. (2023). Populiaryzatsiia nauky v umovakh viiny: rol naukovykh bibliotek [Popularization of science in times of war: the role of scientific libraries]. *Library. Science. Communication. Topical issues of preservation and innovative development of scientific libraries. Proceedings of the International Scientific Conference, 3-5 October 2023* (pp. 389-393). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004726> (Last accessed: 21.05.2024).

29. Aksonova, N. (2022). Biblioterapiia yak napriam diialnosti bibliotek v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Bibliotherapy as an area of library activity in the context of the Russian-Ukrainian war]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 64*, 107-119. Kyiv [in Ukrainian].

30. Bashun, O. V. (2001). *Transformatsiia universalnoi biblioteky yak kulturno-informatsiynoho tsentru rehionu* [Transformation of the universal library as a cultural and information center of the region]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

31. Natarov, O. (2019). Informatsiino-analitychni produkty bibliotek yak zasib populiaryzatsii ukrainskoi nauky [Information and analytical products of libraries as a means of popularizing Ukrainian science]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, 53*, 119-144 [in Ukrainian].

32. Onyshchenko, O. S. et al. (2022). Formuvannia tsilisnogo sotsiokulturnoho prostoru Ukrainy yak skladova konsolidatsiinykh natsionalnykh stratehii Informatsiino-analitychni produkty bibliotek yak zasib populiaryzatsii ukrainskoi nauky [Formation of a holistic socio-cultural space of Ukraine as a component of national consolidation

strategies] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004207> (Last accessed: 16.07.2024).

33. Kultura [Culture]. *Vikipediia: vilna entsyklopediia – Wikipedia: the Free Encyclopedia* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Культура> (Last accessed: 16.08.2024).

34. Dobrovolska, V. V. (2020). Informatsiino-dokumentatsiine zabezpechennia rozvytku sotsiokomunikatsiinoho prostoru kultury v Ukraini [Information and documentation support for the development of the socio-communication space of culture in Ukraine]. Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].

35. Vlasova, T. Yu., Voshchenko, O. I., Halytska, S. V., Harahulia, S. S. et al. (2022). Bibliotechni portaly znan [Library knowledge portals]. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004512> (Last accessed: 12.08.2024).

36. Dubrovina, L., Lobuzina, K., Harahulia, S., Konoval, L. (2021). Tsyfrovi bibliotechno-informatsiini resursy u rozbudovi naukovooho shmentu natsionalnogo informatsiinoho prostoru [Digital library and information resources in the development of the scientific segment of the national information space]. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004171> (Last accessed: 12.09.2024).

37. Dubrovina, L., Kyrydon, A., Matiash, I. (2017). Arkhivy, biblioteky ta muzei – dzherelna osnova natsionalnoi pamiaty, kulturnoi spadshchyny Ukrainy [Archives, libraries and museums are the source of national memory and cultural heritage of Ukraine]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Journal*, 1, 3-10 [in Ukrainian].

38. Dubrovina, L. A. (2015). Tsentry zberezhennia i rozvytku informatsiinoho dokumentnogo resursu natsionalnoi pamiaty [Centers for preservation and development of the information documentary resource of national memory]. *Tekhnolohii rozvytku i zakhystu natsionalnogo informatsiinoho prostoru – Technologies of Development and Protection of the National Information Space*. (pp. 198-282). Kyiv [in Ukrainian].

39. Vasylenko, O. M., Koval, T. M., Kulakovska, T. L. (2022). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: bibliotekoznavstvo ta bibliotechna diialnist v innovatsiinomu protsesi rozvytku (2002-2020) [Vernadsky National Library of Ukraine: Library Science and

Library Activities in the Innovative Development Process (2002-2020)]. O. M. Vasylenko (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

40. Poperechnaia, L. (2017). Press-sluzhba NBUV – instrument konstruktivnoho vzaimodeistviia biblioteki i SMI [NBUV Press Service – a tool for constructive interaction between the library and the media]. *Biblioteki natsionalnykh akademii nauk: problemy funktsionirovaniia, tendentsii razvitiia – Libraries of National Academies of Sciences: Problems of Functioning, Development Trends*, 15, 23-32 [in Russian].

41. Popyk, V. I., Voichenko, I. D., Dobko, T. V., Kiral, S. S. et al. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: rozvytok natsionalnoi bibliohrafi, biohrafichnykh doslidzhen ta naukovo-bibliohrafichnoi diialnosti (2000-2019) [Vernadsky National Library of Ukraine: Development of national bibliography, biographical research and scientific and bibliographic activities (2000-2019)]. V. I. Popyk. (Ed.). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004516> (Last accessed: 02.09.2024).

42. Indychenko, H. V., Matviichuk, L. O., Novokhatskyi, K. Ye., Yaremenko, L. M. (2021). Instytut arkhivoznavstva Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: formuvannia ta doslidzhennia Arkhivnoho fondu Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy (2000-2020) [Institute for Archival Studies at Vernadsky National Library of Ukraine: formation and study of the archival collection of the National Academy of Sciences of Ukraine (2000-2020)]. O. S. Onyshchenko (Ed.). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004199> s (Last accessed: 08.09.2024).

43. Batanova, T. O., Bodak, O. P., Halchenko, O. M. et al. (2021). Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: formuvannia fondu, naukovo-doslidnytska ta naukovo-informatsiyina diialnist, stvorennia elektronnoho resursu (2000-2021) [Institute of Manuscripts at Vernadsky National Library of Ukraine: formation of the collection, research and information activities, creation of an electronic resource (2000-2021)]. L. A. Dubrovina (Ed.). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004198.pdf (Last accessed: 12.09.2024).

44. Istoryko-kulturni fondy Instytutu knyhoznavstva Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: doslidzhennia, orhanizatsiia

dostupu ta stvorennia elektronnoho resursu (2000-2020) [Historical and cultural collections of the Institute for Book Studies at Vernadsky National Library of Ukraine: research, access organization and creation of an electronic resource (2000-2020)]. (2021). H. I. Kovalchuk (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

45. Fond Prezydentiv Ukrainy [Foundation of the Presidents of Ukraine]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Vernadsky National Library of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved September 12, 2024, from <http://www.nbuv.gov.ua/node/48>

46. Dary posliv ta inshi eksponaty [Gifts from ambassadors and other exhibits]. *Natsionalna akademiia nauk. Povidomlennia NAN Ukrainy – National Academy of Sciences of Ukraine. Messages of the National Academy of Sciences of Ukraine*. (2023, August 9) [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=10392> (Last accessed: 12.10.2024).

47. Udovyk, V. M., Matviichuk, L. O. (2024). Bibliotechno-muzeino-arkhivna kolektsiia Fondu Prezydentiv Ukrainy v Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: istoryko-kulturolohichniy aspekt [Library, museum and archive collection of the Foundation of the Presidents of Ukraine in Vernadsky National Library of Ukraine: historical and cultural aspect]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy – Manuscript and Book Heritage of Ukraine*, 2, 186-199 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/rksu.33.186>

48. Demianiuk, L. (2023). V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: Library diplomacy and building international relations during the crisis time. *Magazin Bibliologic*, 3-4, 73-78 [în limba română]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10781701>

Стаття надійшла до редакції 22.10.2024.

Larysa Matviichuk,

PhD (Social Communications), Senior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: l.matvijchuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7230-9053>

Scopus Author ID: 58117186100

Sociocultural Practices of Vernadsky National Library of Ukraine in the Development of Information and Communication Space

The article attempts to determine the formation of a system of socio-cultural practices aimed at popularization of historical and cultural collections of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine in the modern information and communication space, to identify the main trends of these practices, and to examine their reflections in the digital world. V. I. Vernadsky National Library of Ukraine conducts significant socio-cultural work using and presenting unique multi-type and polythematic historical and cultural collections of the largest scientific library in Ukraine as an object of national cultural heritage. The specificity of the historical and cultural heritage of the 11 th-21 st centuries as a retrospective and modern cultural potential from all spheres of the historical development of Ukraine is determined by the existence in a single space of scientific and cultural potential, as well as the further development of the cultural memory of the state.

The article considers the system of socio-cultural practices of scientific national libraries: research and informational activities; carrying out exhibitions and presentations; cultural and educational activities; scientific and educational work; giving library tours; implementation of the socio-cultural communication function of libraries as general cultural national centers. Specific forms and modifications depend on general information about library collection as an object of culture to fulfill special requests from various institutions, public organizations and individual social groups of the population, regarding the preparation of information of a more in-depth nature, for the satisfaction of personal interests or use in education and work. The innovative nature of the emergence and development of complex socio-cultural, scientific, and informational events, is emphasized. It is emphasized that it is thanks to socio-cultural activities that the library acts as a cultural and civilizational phenomenon, possessing universal competence in relation to all achievements of culture and civilization.

Keywords: V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, historical and cultural heritage of libraries, system of socio-cultural practices of a scientific library, digital representation of sources.